

בית הדין הארצי לעבודה

עבל000519/06		

1. יחזקאל מני

המערערים

2. סניה מני

המשיב

המוסד לביטוח לאומי

1. היועץ המשפטי לממשלה

מגישים עמדה בהליך

2. עו"ד נפתלי גרוס

בפני: הנשיא סטיב אדלר, השופט יגאל פליטמן, השופטת ורדה וירט-ליבנה

נציג עובדים מר שלום חבשוש, נציג מעבידים מר יצחק דויטש

בשם המערערים - מר סניה יחזקאל בעצמו

בשם המשיב - עו"ד ארנה רוזן-אמיר

עו"ד נפתלי גרוס - בעצמו

פסק דין

השופט יגאל פליטמן:

1. לפנינו ערעור על פסק דינו של בית הדין האזורי בתל אביב-יפו (השופט אילן איטח ונציג הציבור מר יצחק עטיה, [בל 3809/04](#)) מיום 29.6.2006, בה נדחתה תביעת המערער לפרש את המונח "עקרת בית" שבחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 (להלן: **חוק הביטוח הלאומי** או **החוק**) כמתייחס גם לגברים העובדים במשק ביתם ואינם עובדים או עובדים עצמאיים, וכפועל יוצא מכך, לפטור אותו מתשלום דמי ביטוח לאומי וביטוח בריאות המוטלים עליו מכוח **חוק ביטוח בריאות, התשנ"ד-1994**.

2. לאחר שנתנו דעתנו לכלל החומר שהובא לפנינו במסגרת הערעור, ולטענות

הצדדים, לרבות עמדת היועץ המשפטי לממשלה אשר הצטרף לעמדת המשיב, וכן לעמדת עו"ד נפתלי גרוס אשר תמך בעמדת המערערים, הגענו לכלל מסקנה כי **דין הערעור להידחות**, וכי פסק דינו של בית הדין האזורי, המפורט ומנומק כדבעי, ראוי להתאשר מטעמיו, לפי **תקנה 108(ב) לתקנות בית הדין לעבודה (סדרי דין)**, **תשנ"ב-1991**.

3. על פי **חוק הביטוח הלאומי** קיימים שלושה סוגי מבוטחים: עובד; עובד עצמאי; וברירת המחדל - מי שאינו עובד ואינו עובד עצמאי. עקרת בית אינה מבוטחת עקרונית על פי החוק. סעיף 238 **לחוק הביטוח הלאומי** מגדיר עקרת בית כ"**אשה נשואה, למעט עגונה, שכן זוגה מבוטח לפי פרק זה, שאינה עובדת ואינה עובדת עצמאית**". עקרת הבית אינה מבוטחת עקרונית, משום שאין היא מחויבת בתשלום דמי ביטוח, אלא אם ביטחה עצמה מרצונה, על פי **תקנות הביטוח הלאומי (ביטוח ברשות), התשל"ט-1979 או תקנות הביטוח הלאומי (ביטוח ברשות לעת זיקנה ושארים), התשי"ד-1954**. לעומת זאת, גבר או אישה שאינה עקרת בית, שמעמדם הינו כשל מי שאינו עובד ואינו עובד עצמאי חבים בתשלום דמי ביטוח לפי הוראות החוק, בהתחשב בהכנסתם, ובהעדר הכנסה - בתשלום מינימלי של דמי ביטוח.

לטענת המערערים ועו"ד גרוס, יש בכך משום אפליה פסולה של אישה עובדת הנושאת בעול הפרנסה, שכן ממשכורתה עליה לממן גם את התשלומים לביטוח לאומי המוטלים על בן זוגה, בניגוד לגבר הנושא בעול הפרנסה שאינו נדרש לממן את התשלומים האמורים עבור בת זוגתו.

4. על פי מעמדו של המבוטח בחוק, לאור האמור לעיל, נקבעת חובתו לתשלום דמי ביטוח מצד אחד, וזכאויותיו מן הצד השני של אותה המטבע. שונה הדבר לגבי עקרת הבית, אשר למרות אי היותה בגדר מבוטחת, בכל זאת ישנם מספר ענפי ביטוח בהם נקבעה זכאותה מכוח הוראה מיוחדת שבחוק מבלי שהיא תחויב בתשלום דמי ביטוח. כך, למשל, בשנת 1984 הותקנו תקנות מיוחדות מכוח החוק, אשר הגדירו את זכאותה של עקרת הבית לביטוח נכות כללית, בתנאים מיוחדים (**תקנות הביטוח הלאומי (ביטוח נכות) (הוראות מיוחדות לענין עקרת בית), תשמ"ד-1984**); כך גם נקבעה, למשל, זכאותה של עקרת הבית לקצבת זקנה מינימלית מגיל 67; ועוד. למותר להוסיף כי זכאות המבוטחים בביטוח נכות כללית, ובביטוח זקנה ושארים שונה לחלוטין מזכאות עקרת הבית.

6. כפי שעולה מהסקירה התמציתית שהובאה לעיל, ישנה הבחנה ברורה בין עקרת הבית לבין המבוטחים על פי החוק. מוטלות עליהם חובות שונות, וכנגדן מוקנות להם זכויות שונות. על פי עמדת המוסד לביטוח לאומי, אליה הצטרף היועץ המשפטי לממשלה, הדבר נבע מרצון המחוקק להיטיב עם עקרות בית העושות לעצמן במשק ביתן, הפטרות לכן מתשלומים המוטלים על מבוטחים. עמדה זו מקובלת גם עלינו. ברוב משקי הבית בארץ בעבר, הגבר הוא היה היוצא לעבודה, ואילו אישתו הייתה נותרת בבית ועוסקת בניהול משק ביתם המשותף. משאין לה מקור הכנסה משל עצמה אלא מהכנסת בן זוגה, מצא המחוקק לפטור אותה מתשלום דמי ביטוח, אך הכיר בזכאותה לגמלה מכוח ביטוחו של בן זוגה, לעניין קצבת נכות כללית וקצבת זקנה המגיעה לו ככל שהכנסתה היא מעט מעט מעל

המינימום. עם השינוי במצב החברתי, ויציאת נשים לעבודה, תוקן [חוק הביטוח הלאומי](#) כך שהוקנו לעקרת בית זכויות שונות מכוח עצמן, בהתקיים תנאים מיוחדים לגביהן, ומבלי שתקום, כאמור, בצידן של זכויות אלה החובה, המוטלת על כל מבטח, לתשלום דמי ביטוח.

7. אשר על כן, לאור האמור, מקובלת עלינו פסיקתו של בית הדין האזורי לפיה מדובר בהבחנה מותרת. שלהבדיל מבג"צ פידלמן (בג"צ 4948/03 משה אלחנתי - שר האוצר ואח'; בג"צ 2911/05 מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ - בית הדין הארצי לעבודה, אורי פידלמן ואח', ניתן ביום 15.6.08) שם הופלה האלמן לטובת האלמנה לעניין פנסית הזקנה ממבטחים, הרי שבמקרה שלפנינו מבקשים להוריד את הגבר המבטח למדרגת עקרת הבית שלא מבטחת.

8. לטעמנו, אפשר ומגמת החקיקה צריכה להיות ברורה, להכיר בעקרת הבית כמבטחת בזכות עצמה, בדומה לגבר נשוי שאינו עובד ואינו עובד עצמאי, על חובותיו וזכויותיו, ולא להפוך גבר כאמור לעקרת בית תוך שלילת זכויותיו ואי חיובו בתשלום דמי ביטוח. אולם, עניין זה על המחוקק לענות בו, ולא מצאנו כי המקרה דנא הינו מאותם מקרים המצדיקים את התערבותה של ערכאה שיפוטית. יוסף, כי בשנת 2002 הוגשה לבית המשפט הגבוה לצדק עתירה כנגד האבחנה בחוק [הביטוח הלאומי](#) בין אלמן לאלמנה לעניין קצבת שאירים (ראו: בג"צ 9163/02 וינטראוב - שר העבודה והרווחה, ניתן ביום 9.8.2006). העתירה נדחתה, ובין היתר, נאמרו שם הדברים שלהלן, היפים אף לעניינינו:

לשונה של ההוראה בעניינינו היא לשון ברורה וחד משמעית. פרשנות ברוח בקשתו של העותר, שתבטל את האבחנה בין אלמן לאלמנה, אינה בגדר פעילות פרשנית משפטית, כי אם התערבות בלשונה של הוראת החוק עצמה. ויפים לעניין זה דבריה של השופטת ט' שטרסברג-כהן בבג"צ 4690/97 המוסד לביטוח לאומי נ' בית הדין הארצי לעבודה, פ"ד נג(2) 529, 551-552: "אף שחוק [הביטוח הלאומי](#) הינו חוק סוציאלי, אין החוק מכסה את כולם, אלא רק את אלה העומדים בקריטריונים שנקבעו בו. בבואנו לפרש את החוק עלינו להקפיד ולשמור על המסגרות שהציב המחוקק ... אם יש צורך בהרחבת המעגל שהוגדר בצורה כה ברורה על ידי מילות החוק, המשרתות לכאורה את תכליתו, נראה כי על המחוקק לעשות זאת." השינוי שהעותר חפץ בו – שינוי המושתת על טעמים שבמדיניות סוציאלית וכרוך בעלות תקציבית גבוהה – הוא עניין המונח, בראש-ובראשונה, לפתחו של המחוקק, ואילו בית-המשפט נדרש לנהוג בריסון ובזהירות: "שיקולים סבוכים של מדיניות כלכלית או חברתית, אשר לעיתים קרובות אף שנויים הם במחלוקת, הדורשים מומחיות ומידע, ואשר עשויים לחייב הנחת הנחות והיפותזות, שהן מצידן מחייבות הנחות נוספות, רצוי לו לשופט להיזהר מהפעלתם" (א' ברק שיקול דעת שיפוטי (תשמ"ד) 255).

9. סוף דבר – הערעור נדחה, ללא צו להוצאות.

ניתן היום י"ז בטבת תשס"ט (13 בינואר 2009) בהעדר הצדדים.

סטיב אדלר 54678313-519/06

השופטת ורדה וירט-ליבנה

השופט יגאל פליטמן

הנשיא סטיב אדלר

נציג מעבידים מר יצחק דויטש

נציג עובדים מר שלום חבשוש

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה